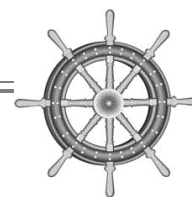

TANULMÁNYI SEGÉDLET

EURÓPA-JOG I.

2017/2018. tanév tavaszi félév

JOGÁSZ SZAK

JNASZ (kollokvium) – ea. nélkül
JLSSZ – (kollokvium) – ea. nélkül
JL8SZ (kollokvium)
JLS -(B3) – ea. nélkül

részére

SZTE Állam- és Jogtudományi Kar
Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

A TÁRGY ALAPADATAI

Tárgyfelelős tanszék:	SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék
Oktatók neve:	Prof. Dr. Blutman László, egyetemi tanár Dr. Kertész Dr. Váradi Szilvia adjunktus
Elérhetőség:	6721 Szeged, Bocskai u. 10-12., 21. iroda Tel/Fax: (62) 544-422 E-mail: nemzetk.eujog@juris.u-szeged.hu Oktatói fogadóóra: tanrendben meghirdetett időpontokban
Tantárgyi kreditpontok és értékelés:	JNA, JLS, JL8: B3 beszámoló, 2 kredit JNASZ, JLSSZ, JL8SZ: kollokvium – 3 kredit
Konzultációs lehetőség:	Az oktatók meghirdetett fogadóóráiban, illetve a konzultációs órát felvevő hallgatóknak, a konzultációk időpontjában.

TÉMAKÖRÖK

1. Az Európai Unió jogának története és az uniós jogrendszer alapjai, jellemzői.
2. Az Európai Unió intézményrendszere.
3. Jogalkotás az Európai Unióban.
4. Jogforrások az Európai Unióban.
5. Az uniós jog és a tagállamok belső jogának egymáshoz való viszonya.
6. Az uniós bírászkodás és a bírósági eljárások.
7. Az alapjogok az Európai Unióban.
8. Az Unió és a tagállamok uniós jogon alapuló felelőssége, annak megsértése miatt.

KÖTELEZŐ TANANYAG

- az előadásokon elhangzottak
- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. (az egyes témaköröknél megjelölt részek)
- ezen tanulmányi segédlet és benne az alapító szerződések egyes fejezeteknél kiemelt részei (oktatási célú, nem hivatalos szöveg)

A TÁRGY CÉLJA

A tárgy célja, hogy a jog szemszögéből általános szinten megismertesse a hallgatóval az Európai Unió működését, az Unió döntéshozatali rendszerét, az annak részét alkotó döntéshozatali eljárásokat, az uniós jogrendszer jellemzőit, általános elveit. A hallgató áttekintést kap arról, hogy az uniós jogi normák milyen formában jelenhetnek meg az Európai Unió jogrendszerében, milyen jogi jellemzőkkel rendelkeznek ezek a jogszabályok, milyen feltételekkel érvényesülnek, és mi egymáshoz való viszonyuk. A tananyag kiterjeszkedik az uniós bírászkodásra, az uniós bíróságok felépítésére, szervezetére, az általános eljárási szabályokra, valamint az uniós bíróságok előtti eljárási formákra. Ugyancsak a tárgy célja, hogy jellemző jogeseteken keresztül láttassa az uniós jogszabályok gyakorlati érvényesülését.

MÓDSZERTANI JAVASLATOK EGYÉNI TANULÁSHOZ

Az előadások látogatása kiemelten javasolt! (Az előadáson elhangzottak a kötelező tananyag részét képezik, és számonkérhetőek.)

Az egyéni tanulás során, a tematikának megfelelően, sorban haladjon. A tanulás során az egyes fejezetekhez tartozó témakörök felcserélése nem ajánlott. Az egyes témaköröknél először a „Tanulmányi segédlet” megfelelő részének I-III. pontjait olvassa el, azonosítsa a kötelező, írásos, vonatkozó tananyagrészt. Olvassa el és tanulja meg a könyvből az anyagot, az előadáson elhangzott kiegészítéseket, és olvassa hozzá az alapító szerződések kiemelt rendelkezéseit a „Tanulmányi segédlet”-ből. Az adott témakör elsajátítása után, a „Tanulmányi segédlet” megfelelő részének IV. pontjában ellenőrizze tudását a gyakorló kérdések megválaszolásával, illetve - ahol vannak V. pontban külön kiemelt fogalmak -, ellenőrizze azok ismeretét is. A könyv "Megjegyzések"-ben foglalt részei általában a tananyag részét képezik, amelyek nem, azokra a „Tanulmányi segédlet” külön felhívja a figyelmet az egyes témakörök III. pontjaiban.

Az írásos anyagban számos jogeset szerepel. Ezek között sok olyan található a főszövegben, melyben fontos jogtételeket fogalmazott meg az Európai Bíróság. Ugyanakkor sok olyan jogesetet tartalmaz a könyv, mely csak szemléltető példa. Erre az egyes anyagrészeknél a „Tanulmányi segédlet” külön felhívja a figyelmet. A jogesetek feldolgozásánál, azonosítsa az egyes jogesetek által felvetett problémát, melyben a Bíróság állást foglal, és a megállapításoknak a lényegét (a leszűrt jogtételeket) jegyezze meg.

A TANANYAG SZÁMONKÉRÉSE, ÉRTÉKELÉSE

Beszámoló (B3 - az 1. oldalon megjelölt tagozatnál). Az írásbeli beszámoló a szorgalmi időszak végén lesznek, időpontok a tanszéki honlapon külön közzétéve. Az írásbeli beszámoló időtartama mintegy 20-30 perc, a feladatlapon 6-9 rövidebb kérdés szerepel. Külön tételsor nincs. A beszámoló értékelése pontozással történik, minősítések: kiválóan megfelelt (5), megfelelt (3), nem felelt meg (1). A tananyag átfogóbb és mélyebb számonkérése, a tanév végén, alapvizsgán történik, az Európa-jog II. tárgyelemhez tartozó tudásanyaggal együtt.

Kollokvium (az 1. oldalon megjelölt tagozatoknál). A kollokvium időpontjait az általános szabályok szerint az Neptunon hirdetjük meg. A kollokvium elsősorban írásban lesz, de a

Tanszék fenntartja azt a lehetőséget, hogy szóbeli vizsganapokat is tart. Az írásbeli kollokvium a féléves tananyag átfogóbb és mélyebb számonkérését jelenti. A vizsga időtartama mintegy 60-80 perc. A feladatlap részét képezik az előzetes "beugró" kérdések, (öt db), melyek mindegyikének helyes megválaszolása feltétele a sikeres vizsgának.

Külön tételsor nincs!

1. Az Európai Unió jogának története

és az uniós jogrendszer alapjai, jellemzői

I. A fejezet célja

A fejezet célja, hogy a jog szemszögéből megismertesse a hallgatókat az Európai Unió történetével, kitérjen a 2004-es bővítésre, melynek során Magyarország az Unió tagjává vált. A jogi szempontú történeti áttekintéshez kapcsolva, a fejezet egyben belátást enged az uniós jog felépítésébe és szerkezetébe.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 31-73. o.
- Az alapító szerződések alábbiakban kiemelt részei.

az Európai Unió általános és specifikus céljai, az együttműködés alapjai

EUSZ (az Európai Unióról szóló szerződés - Maastricht 1992/1993)

1. cikk (az EUSZ korábbi 1. cikkének megfelelő rendelkezés)

E szerződéssel a Magas Szerződő Felek egymás között létrehozzák az Európai Uniót (a továbbiakban: az Unió), amelyre közös célkitűzéseik elérése érdekében a tagállamok hatásköröket ruháznak.

E szerződés új szakaszt jelent az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamatában, amelyben a döntéseket a lehető legnyilvánosabban és az állampolgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten hozzák meg.

Az Unió e szerződésen és az Európai Unió működéséről szóló szerződésen (a továbbiakban: a Szerződések) alapul. E két szerződés azonos jogi kötőerővel bír. Az Unió az Európai Közösség helyébe lép és annak jogutódja.

[...]

3. cikk (az EUSZ korábbi 2. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) Az Unió célja a béke, az általa vallott értékek és népei jólétének előmozdítása.

(2) Az Unió egy belső határok nélküli, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló olyan térséget kínál polgárai számára, ahol a személyek szabad mozgásának biztosítása a külső határok ellenőrzésére, a menekültügyre, a bevándorlásra, valamint a bűnmegelőzésre és bűnüldözésre vonatkozó megfelelő intézkedésekkel párosul.

(3) Az Unió egy belső piacot hoz létre. Az Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul. Az Unió elősegíti a tudományos és műszaki haladást. Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a nemzedékek közötti szolidaritást és a gyermekek jogainak védelmét. Előmozdítja a gazdasági, a társadalmi és a területi kohéziót, valamint a tagállamok közötti szolidaritást. Az Unió tiszteltben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét, továbbá biztosítja Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását.

(4) Az Unió egy gazdasági és monetáris uniót hoz létre, amelynek fizetőeszköze az euro.

(5) A világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió védelmezi és érvényre juttatja értékeit és érdekeit, és hozzájárul polgárainak védelméhez. Hozzájárul a békéhez, a biztonsághoz, a Föld fenntartható fejlődéséhez, a népek közötti szolidaritáshoz és kölcsönös tisztelethez, a szabad és tisztességes kereskedelemhez, a szegénység felszámolásához és az emberi jogok, különösen pedig a gyermekek jogainak védelméhez, továbbá a nemzetközi jog szigorú betartásához és fejlesztéséhez, így különösen az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt alapelvek tiszteletben tartásához.

(6) Az Unió e célkitűzéseket a megfelelő eszközökkel, a Szerződésekben ráruházott hatáskörök keretein belül valósítja meg.

4. cikk

(1) Az 5. cikkel összhangban minden olyan hatáskör, amelyet a Szerződések nem ruháztak az Unióra, a tagállamoknál marad.

(2) Az Unió tiszteletben tartja a tagállamoknak a Szerződések előtti egyenlőségét, valamint nemzeti identitását, amely elválaszthatatlan része azok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének, ideértve a regionális és helyi önkormányzatokat is. Tiszteletben tartja az alapvető állami funkciókat, köztük az állam területi integritásának biztosítását, a közrend fenntartását és a nemzeti biztonság védelmét. Így különösen a nemzeti biztonság az egyes tagállamok kizárólagos feladata marad.

(3) Az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekben eredő feladatok végrehajtásában.

A tagállamok a Szerződésekben, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket.

A tagállamok segítik az Uniót feladatainak teljesítésében, és tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását.

[...]

47. cikk

Az Unió jogi személy.

EUMSZ (az Európai Unió működéséről szóló szerződés --- eredeti formájában az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról szóló szerződés – Róma 1957/1958)

1. cikk

(1) E szerződés szabályozza az Unió működését, valamint megállapítja az Unió hatásköreinek területeit, elhatárolását és a hatáskörök gyakorlásának részletes szabályait.

(2) E szerződés és az Európai Unióról szóló szerződés alkotják az Unió alapját képező szerződéseket. A „Szerződések” kifejezés e két, azonos jogi kötőerővel bíró szerződésre utal.

[...]

3. cikk

(1) Az Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a következő területeken:

- a) vámunió,
- b) a belső piac működéséhez szükséges versenyszabályok megállapítása,
- c) monetáris politika azon tagállamok tekintetében, amelyek hivatalos pénzneme az euro,
- d) a tengeri biológiai erőforrások megőrzése a közös halászati politika keretében,
- e) közös kereskedelempolitika.

(2) Az Unió szintén kizárólagos hatáskörrel rendelkezik nemzetközi megállapodás megkötésére, ha annak megkötését valamely uniós jogalkotási aktus írja elő, vagy ha az

hatásköreinek belső gyakorlásához szükséges, illetve annyiban, amennyiben az a közös szabályokat érintheti, vagy azok alkalmazási körét megváltoztathatja.

4. cikk

(1) Az Unió a tagállamokkal megosztott hatáskörrel rendelkezik azokban az esetekben, ahol a Szerződések olyan hatáskört ruháznak rá, amely nem tartozik a 3. és 6. cikkben felsorolt területekhez.

(2) Az Unió és a tagállamok között megosztott hatáskörök a következő fő területeken alkalmazandók:

- a) belső piac,
- b) a szociálpolitikának az e szerződésben meghatározott vonatkozásai,
- c) gazdasági, társadalmi és területi kohézió,
- d) mezőgazdaság és halászat, kivéve a tengeri biológiai erőforrások megőrzését,
- e) környezetvédelem,
- f) fogyasztóvédelem,
- g) közlekedés,
- h) transzeurópai hálózatok,
- i) energiaügy,
- j) a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség,
- k) a közegészségügy terén jelentkező közös biztonsági kockázatoknak az e szerződésben meghatározott vonatkozásai.

(3) A kutatás, a technológiafejlesztés és az űrkutatás területén az Unió hatáskörrel rendelkezik egyes intézkedések megtételére, így különösen programok kidolgozására és megvalósítására; e hatáskör gyakorlása azonban nem akadályozhatja meg a tagállamokat saját hatásköreik gyakorlásában.

(4) A fejlesztési együttműködés és a humanitárius segítségnyújtás területén az Unió hatáskörrel rendelkezik egyes intézkedések megtételére és közös politika folytatására; e hatáskör gyakorlása azonban nem akadályozhatja meg a tagállamokat saját hatásköreik gyakorlásában.

5. cikk

(1) A tagállamok az Unión belül összehangolják gazdaságpolitikájukat. Ennek érdekében a Tanács intézkedéseket, különösen az e politikára vonatkozó átfogó iránymutatásokat fogad el. Azon tagállamokra, amelyek pénzneme az euro, külön rendelkezések vonatkoznak.

(2) Az Unió intézkedéseket hoz a tagállamok foglalkoztatáspolitikájának összehangolása céljából, így különösen meghatározza az e politikákra vonatkozó iránymutatásokat.

(3) Az Unió kezdeményezéseket tehet a tagállamok szociálpolitikájának összehangolása céljából.

6. cikk

Az Unió hatáskörrel rendelkezik a tagállamok intézkedéseit támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására. Ezek az intézkedések európai szinten a következő területekre terjednek ki:

- a) az emberi egészség védelme és javítása,
- b) ipar,
- c) kultúra,
- d) idegenforgalom,
- e) oktatás, szakképzés, ifjúság és sport,
- f) polgári védelem,
- g) igazgatási együttműködés.

.....

A megerősített együttműködésre vonatkozó rendelkezések

(korábbi szabályozás: az EUSZ korábbi 27a-27e., 40-40b. és 43-45. cikkei, valamint az EKSZ korábbi 11. és 11a. cikkei)

EUSZ 20. cikk

(1) Azok a tagállamok, amelyek az Unió nem kizárólagos hatáskörébe tartozó területeken egymás között megerősített együttműködést kívánnak létrehozni, az e cikkben és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 326-334. cikkében megállapított korlátokon belül és szabályokkal összhangban igénybe vehetik az Unió intézményeit, és a Szerződések megfelelő rendelkezéseinek alkalmazásával gyakorolhatják ezeket a hatásköröket.

A megerősített együttműködés az Unió célkitűzései megvalósításának előmozdítására, érdekeinek védelmére és az integráció folyamatának megerősítésére irányul. Az ilyen együttműködés az Európai Unió működéséről szóló szerződés 328. cikkével összhangban valamennyi tagállam számára bármikor nyitva áll.

(2) Megerősített együttműködésre felhatalmazást adó határozatot a Tanács végső lehetőségként, akkor fogadhat el, ha megállapította, hogy az együttműködés célkitűzései az Unió egésze által ésszerű határidőn belül nem érhetők el, és ha abban legalább kilenc tagállam részt vesz. A Tanács az Európai Unió működéséről szóló szerződés 329. cikkében megállapított eljárás szerint határoz.

(3) A Tanács tanácskozásain valamennyi tagállam részt vehet, de a szavazásban csak a Tanácsnak a megerősített együttműködésben részt vevő tagállamokat képviselő tagjai vesznek részt. A szavazási szabályokat az Európai Unió működéséről szóló szerződés 330. cikke állapítja meg.

(4) A megerősített együttműködés keretében elfogadott jogi aktusok csak az abban részt vevő tagállamokat kötelezik. Az ilyen jogi aktusok nem részei az Unióhoz csatlakozni szándékozó országok által elfogadandó uniós vívmányoknak.

EUMSZ 326. cikk

A megerősített együttműködéseknek összeegyeztethetőeknek kell lenniük a Szerződésekkel és az Unió jogával. Az ilyen együttműködés nem befolyásolhatja hátrányosan a belső piacot, valamint a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót. Nem jelenthet megkülönböztetést vagy akadályt a tagállamok közötti kereskedelemben, és nem torzíthatja a tagállamok közötti versenyt.

[...]

328. cikk

(1) A megerősített együttműködés annak létrehozásakor valamennyi tagállam számára nyitva áll, feltéve, hogy azok megfelelnek az együttműködésre felhatalmazó határozatban megállapított részvételi feltételeknek. Az együttműködés bármely későbbi időpontban is nyitva áll mindazon tagállamok számára, amelyek e feltételek mellett az annak keretében már elfogadott jogi aktusoknak is megfelelnek. A Bizottság és a megerősített együttműködésben részt vevő tagállamok gondoskodnak annak előmozdításáról, hogy az együttműködésben a lehető legtöbb tagállam részt vegyen.

[...]

329. cikk

(1) Azoknak a tagállamoknak, amelyek egymás között megerősített együttműködést kívánnak létrehozni a Szerződések alkalmazási körébe tartozó területek valamelyikén – a kizárólagos hatáskörök területe és a közös kül- és biztonságpolitika kivételével –, kérelmet kell a Bizottság elé terjeszteniük, amelyben meghatározzák a javasolt megerősített együttműködés

hatókörét és célkitűzéseit. A Bizottság ilyen értelmű javaslatot terjeszthet a Tanács elé. Ha a Bizottság nem nyújt be javaslatot, az érintett tagállamokat tájékoztatja ennek okairól. Az első albekezdésben említett megerősített együttműködés folytatására vonatkozó felhatalmazást a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlament egyetértését követően a Tanács adja meg.

(2) Az egymás között a közös kül- és biztonságpolitika keretében megerősített együttműködést létrehozni kívánó tagállamoknak kérelmüket a Tanácshoz kell benyújtaniuk. A kérelmet továbbítani kell az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjéhez, aki véleményt nyilvánít arról, hogy a tervezett megerősített együttműködés összhangban van-e az Unió közös kül- és biztonságpolitikájával, valamint a Bizottsághoz, amely véleményt nyilvánít, különösen arról, hogy a javasolt megerősített együttműködés összhangban van-e az Unió egyéb politikáival. A kérelmet tájékoztatásul az Európai Parlamentnek is meg kell küldeni. A megerősített együttműködés folytatására vonatkozó felhatalmazást a Tanács egyhangúlag elfogadott határozatban adja meg.

[...]

334. cikk

A Tanács és a Bizottság biztosítja a megerősített együttműködés keretében kifejtett tevékenységek közötti, valamint az ilyen tevékenységek és az Unió politikái közötti összhangot, és ennek érdekében együttműködnek egymással.

.....

Csatlakozási Szerződés (Athén 2003/2004)

(A Belga Királyság, a Dán Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, Írország, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Svéd Királyság, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (az Európai Unió tagállamai)

és

**a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között,
a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés**

(A Szerződő Felek)

EGYESÜLVÉ azon óhajukban, hogy az Európai Unió alapját képező szerződések célkitűzéseinek megvalósítását továbbvigyék,

AZZAL A SZÁNDÉKKAL, hogy e szerződések szellemében a már létrehozott alapokon továbbvigyék az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamatát,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy az Európai Unióról szóló szerződés 49. cikke lehetőséget teremt az európai államoknak arra, hogy az Európai Unió tagjává váljanak,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság tagként való felvételét kérte az Unióba,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy az Európai Unió Tanácsa a Bizottság véleményének és az Európai Parlament hozzájárulásának birtokában úgy nyilatkozott, hogy támogatja ezen államok felvételét,

ÚGY HATÁROZTAK, hogy közös megegyezéssel megállapítják a felvétel feltételeit és az Európai Unió alapját képező szerződéseken végrehajtandó kiigazításokat, és e célból meghatalmazottjaikként jelölték ki:

.....

AKIK kicserélve jó és kellő alakban talált meghatalmazásaikat,

A KÖVETKEZŐKBEN ÁLLAPODTAK MEG:

1. cikk

(1) A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság az Európai Unió tagjává, egyúttal az Unió alapját képező szerződéseknek, beleértve azok módosításait és kiegészítéseit, részes felévé válik.

(2) A felvétel feltételeit és az Unió alapját képező szerződéseknek a felvétellel együtt járó kiigazításait az e szerződéshez mellékelt okmány állapítja meg. Az okmány rendelkezései e szerződés szerves részét képezik.

(3) A tagállamok jogaira és kötelezettségeire, valamint az Unió intézményeinek jog- és hatáskörére vonatkozó, az (1) bekezdésben említett szerződésekben foglalt rendelkezéseket e szerződésre is alkalmazni kell.

2. cikk

(1) E szerződést a Magas Szerződő Felek alkotmányos követelményeiknek megfelelően megerősítik. A megerősítő okiratokat az Olasz Köztársaság kormányánál legkésőbb 2004. április 30-ig letétbe helyezik.

(2) E szerződés 2004. május 1-jén lép hatályba, feltéve, hogy addig az időpontig valamennyi megerősítő okiratot letétbe helyezik.

[...]

3. cikk

E szerződést, amely egyetlen eredeti példányban angol, cseh, dán, észt, finn, francia, görög, holland, ír, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, német, olasz, portugál, spanyol, svéd, szlovák és szlovén nyelven készült, és amelynek az e nyelveken készült szövegeinek mindegyike egyaránt hiteles, az Olasz Köztársaság Kormányának irattárában helyezik letétbe, amely minden további aláíró állam kormányának eljuttat egy-egy hitelesített másolatot.

FENTIEK HITELÉÜL az alulírott meghatalmazottak aláírták ezt a szerződést.

.....

III. Megjegyzések a tananyaghoz

IV. Gyakorló kérdések

1. Mi az *opt-out* klauzula?
2. Mi a különbség a közösségi jog és az uniós jog között?
3. Írja körül, mik azok az uniós vívmányok !
4. Mi az ún. szupranacionális jog?
5. Azonosítsa az uniós jog három rétegét!
6. Milyen sajátos együttműködési formát takar a „megerősített együttműködés” intézménye?
7. Mi szolgált az Európai Gazdasági Közösség szervezeti modelljéül?
8. Hány állam írta alá 1957-ben az Európai Gazdasági Közösséget alapító Római Szerződést?
9. Melyik szerződés alapította az Európai Uniót?
10. Mi a Konvent?
11. Milyen nagy jelentőségű szerződést kötött egymással 1992-ben az Európai Közösség és az EFTA?
12. Az alapító szerződésekhez tartozik-e az Egységes Európai Okmány (1986) ?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

Európai Gazdasági Közösség (EGK), Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK), Montánunió, EURATOM, Európai Gazdasági Térség, Európai Közösség (EK), Európai Unió (EU), EFTA, közösségi jog, Európa-jog, uniós jog, „opt-in” klauzula, szupranacionális jog, uniós vívmányok, tagjelölt ország, társulás, Európai megállapodások, koppenhágai kritériumok, luxemburgi kompromisszum, kormányközi konferencia, Európa Tanács, többsebességes Európa, megerősített együttműködés, Konvent, szabadkereskedelmi övezet, vámunió, közös piac, belső piac, uniós polgárság, derogáció, „opt-out” klauzula, Egységes Európai Okmány.

2. Az Európai Unió intézményrendszere

I. A fejezet célja

A fejezet célja, hogy megismertesse a hallgatót az Unió intézményeivel és egyes szerveivel, tekintettel azok felépítésére, feladataira és hatáskörére. Az anyagrész röviden áttekinti az Európai Tanács, a Tanács, az Európai Bizottság, az Európai Parlament, a Számvevőszék, a Gazdasági és Szociális Bizottság, a Régiók Bizottsága, az Európai Központi Bank és a Központi Bankok Európai Rendszere, valamint az Európai Beruházási Bank szervezeti kérdéseit.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 73-93., 140-141., 197-198. o.
- Az alapító szerződések alábbiakban kiemelt részei

Intézményi keretek (7 fő intézmény - tkp. fő szerv)

EUSz 13. cikk

(1) Az Unió saját intézményi kerettel rendelkezik, amelynek célja az Unió értékeinek érvényesítése, célkitűzéseinek előmozdítása, az Unió, valamint polgárai és a tagállamok érdekeinek szolgálata, továbbá az Unió politikái és intézkedései egységességének, eredményességének és folyamatosságának a biztosítása.

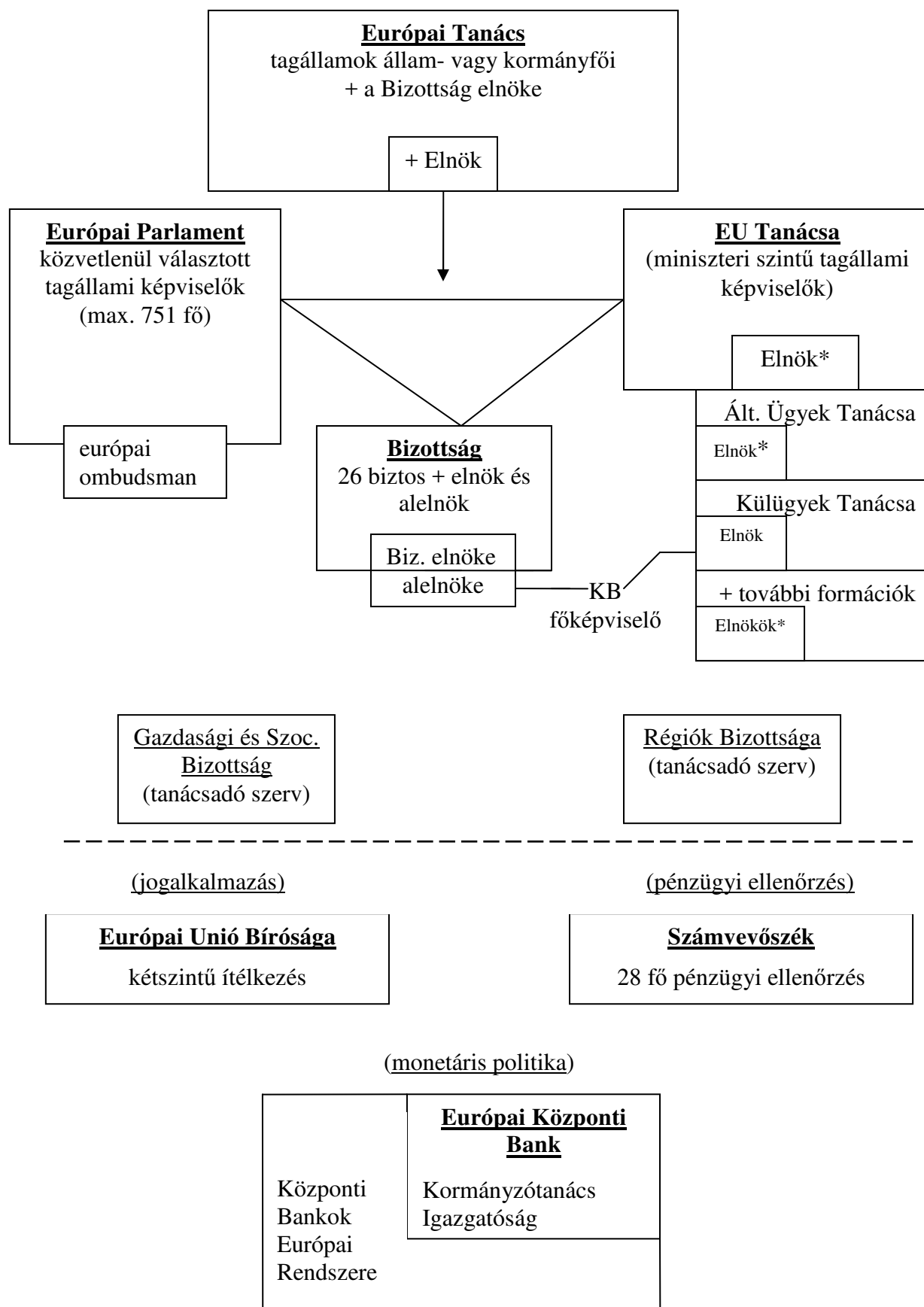
Az Unió intézményei:

- az Európai Parlament,
- az Európai Tanács,
- a Tanács,
- az Európai Bizottság (a továbbiakban: a Bizottság),
- az Európai Unió Bírósága,
- az Európai Központi Bank,
- a Számvevőszék.

(2) Az egyes intézmények a Szerződésekben rájuk ruházott hatáskörök határain belül, az ott meghatározott eljárások, feltételek és célok szerint járnak el. Az intézmények jóhiszeműen és kölcsönösen együttműködnek egymással.

(3) Az Európai Központi Bankra és a Számvevőszékre vonatkozó rendelkezéseket, valamint a többi intézményre vonatkozó részletes rendelkezéseket az Európai Unió működéséről szóló szerződés állapítja meg.

(4) Az Európai Parlamentet, a Tanácsot és a Bizottságot a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága segíti, tanácsadói minőségben.

* a soros elnökséget betöltő ország képviselője

1. Európai Tanács

EUSz 15. cikk

(1) Az Európai Tanács adja az Uniónak a fejlődéséhez szükséges ösztönzést, és meghatározza annak általános politikai irányait és prioritásait. Az Európai Tanács nem lát el jogalkotási feladatokat.

(2) Az Európai Tanács a tagállamok állam-, illetve kormányfőiből, valamint saját elnökéből és a Bizottság elnökéből áll. Munkájában részt vesz az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője.

(3) Az Európai Tanács, elnökének összehívására, félévente kétszer ülésezik. Amikor a napirend úgy kívánja, tagjai úgy határozhatnak, hogy munkájukat tagonként egy miniszter, illetve a Bizottság elnökének esetében egy biztos segítse. Ha a helyzet úgy kívánja, az elnök az Európai Tanácsot rendkívüli ülésre hívja össze.

(4) Ha a Szerződések eltérően nem rendelkeznek, az Európai Tanács konszenzussal dönt.

(5) Az Európai Tanács minősített többséggel, két és fél éves időtartamra választja meg elnökét; az elnök megbízatása egy alkalommal megújítható. Akadályoztatás vagy súlyos hivatali mulasztás esetén az Európai Tanács az elnök megbízatását ugyanilyen eljárással megszüntetheti.

(6) Az Európai Tanács elnöke:

a) elnököl az Európai Tanács ülésein, és lendületet ad munkájának,

b) a Bizottság elnökével együttműködve és az Általános Ügyek Tanácsában folytatott munka alapján gondoskodik az Európai Tanács munkájának előkészítéséről és folyamatosságáról,

c) erőfeszítéseket tesz az Európai Tanácson belüli kohézió és konszenzus megteremtésére,

d) az Európai Tanács minden ülését követően jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek.

Az Európai Tanács elnöke – a saját szintjén és e minőségében, valamint az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője hatáskörének sérelme nélkül – ellátja az Unió külső képviseletét a közös kül- és biztonságpolitikához tartozó ügyekben.

Az Európai Tanács elnöke semmilyen nemzeti tisztséget nem tölthet be.

[...]

EUSz 18. cikk

(1) Az Európai Tanács, minősített többséggel és a Bizottság elnökének egyetértésével, kinevezi az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjét. Megbízatását az Európai Tanács ugyanilyen eljárás keretében megszüntetheti.

EUMSz 235. cikk

(1) Szavazás esetén az Európai Tanács bármely tagja legfeljebb még egy másik tag képviseletében is eljárhat.

Amikor az Európai Tanács minősített többséggel jár el, az Európai Unióról szóló szerződés 16. cikkének (4) bekezdését és e szerződés 238. cikkének (2) bekezdését kell alkalmazni. Amennyiben az Európai Tanács szavazással dönt, az Európai Tanács elnöke és a Bizottság elnöke nem szavaz.

A jelen lévő vagy képviselt tagok tartózkodása nem akadályozza az Európai Tanács egyhangúságot igénylő jogi aktusai elfogadásának.

(2) Az Európai Parlament elnökét fel lehet hívni arra, hogy szólaljon fel az Európai Tanácsban.

(3) Az Európai Tanács eljárási kérdésekben, valamint eljárási szabályzatának elfogadásakor egyszerű többséggel határoz.

(4) Az Európai Tanács munkáját a Tanács Főtitkársága segíti.

2. Tanács (az Európai Unió Tanácsa)

EUSz 16. cikk

(1) A Tanács, az Európai Parlamenttel közösen, ellátja a jogalkotási és költségvetési feladatokat. A Szerződésekben meghatározott feltételek szerint politikameghatározási és koordinatív feladatokat lát el.

(2) A Tanács a tagállamok egy-egy olyan, miniszteri szintű képviselőjéből áll, aki az általa képviselt tagállam kormánya nevében kötelezettséget vállalhat és szavazhat.

(3) Ha a Szerződések eltérően nem rendelkeznek, a Tanács minősített többséggel határoz.

(4) 2014. november 1-jétől a minősített többséghez a Tanács tagjai legalább 55 %-ának – legalább tizenöt tag által leadott, egyben az Unió népességének legalább 65 %-át kitevő tagállamokat képviselő – szavazata szükséges. A blokkoló kisebbségnek a Tanács legalább négy tagjából kell állnia, ennek hiányában a minősített többséget elértnek kell tekinteni. A minősített többségi szavazásra alkalmazandó egyéb szabályokat az Európai Unió működéséről szóló szerződés 238. cikkének (2) bekezdése állapítja meg.

(5) A 2014. október 31-ig, valamint a 2014. november 1. és 2017. március 31. között alkalmazandó, a minősített többség meghatározására vonatkozó átmeneti rendelkezéseket az átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyv állapítja meg.

(6) A Tanács különböző formációkban ülésezik, a formációk listájának elfogadására az Európai Unió működéséről szóló szerződés 236. cikkének megfelelően kerül sor.

Az Általános Ügyek Tanácsa gondoskodik a Tanács különböző formációiban folyó munka összehangjáról. Az Általános Ügyek Tanácsa, az Európai Tanács elnökével és a Bizottsággal kapcsolatot tartva, gondoskodik az Európai Tanács üléseinek előkészítéséről és nyomon követéséről.

A Külügyek Tanácsa az Európai Tanács által meghatározott stratégiai iránymutatások alapján kidolgozza az Unió külső tevékenységét, és gondoskodik tevékenységeinek összehangjáról.

(7) A tagállamok kormányai állandó képviselőinek bizottsága felel a Tanács munkájának előkészítéséért.

(8) A Tanács ülései, amikor azokon jogalkotási aktus tervezetéről tanácskoznak vagy szavaznak, nyilvánosak. Ennek érdekében a Tanács ülései két részre tagolódnak: egy uniós jogalkotási aktusokra vonatkozó döntéshozattal foglalkozó és egy nem jogalkotási tevékenységgel foglalkozó részre.

(9) A Tanács különböző formációinak elnökségét, a Külügyek Tanácsának kivételével, a Tanácsban részt vevő tagállami képviselők látják el az Európai Unió működéséről szóló szerződés 236. cikkének meghatározott feltételeknek megfelelően, egy egyenjogúságon alapuló rotációs rendszer szerint.

EUMSZ 238. cikk (az EKSz. korábbi 205. cikkének (1) és (2) bekezdésének megfelelő rendelkezés)

(1) Az egyszerű többséget igénylő jogi aktusok elfogadásakor a Tanács tagjainak többségével jár el.

(2) Az Európai Unióról szóló szerződés 16. cikke (4) bekezdésétől eltérve 2014. november 1-jétől, figyelemmel az átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyvben megállapított rendelkezésekre, ha a Tanács nem a Bizottságnak vagy az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének a javaslata alapján jár el, a minősített többséghez a Tanács tagjai legalább 72 %-ának egyben az Unió népességének legalább 65 %-át kitevő tagállamokat képviselő szavazata szükséges.

(3) Figyelemmel az átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyvben megállapított rendelkezésekre, 2014. november 1-jétől azokban az esetekben, amikor a Szerződések

értelmében a Tanácsnak nem az összes tagja vesz részt a szavazásban, a minősített többséget a következőképpen kell meghatározni:

a) A minősített többséghez a szavazásban részt vevő tagállamokat képviselő tanácsi tagok legalább 55 %-ának egyben az ezen államok népességének legalább 65 %-át kitevő tagállamokat képviselő szavazata szükséges.

A blokkoló kisebbségnek legalább a Tanácsnak a részt vevő tagállamok népességének több mint 35 %-át képviselő tagjaiból és még egy tagból kell állnia; ennek hiányában a minősített többséget elértnek kell tekinteni.

b) Az a) ponttól eltérve, ha a Tanács nem a Bizottságnak vagy az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjének a javaslata alapján jár el, a minősített többséghez a részt vevő tagállamokat képviselő tanácsi tagok legalább 72 %-ának egyben az ezen államok népességének legalább 65 %-át kitevő tagállamokat képviselő szavazata szükséges.

(4) A jelen lévő vagy képviselt tagok tartózkodása nem akadályozza a Tanács egyhangúságot igénylő jogi aktusai elfogadásának.

Határozathozatal a Tanácsban (minősített többséget igénylő döntés)

a) ha Bizottság v. KB főképviseelő javaslatára hozza döntést (fő szabály)

kettős többségi szabály

ha tagállamok legalább 55%-a szavaz mellette

ha a mellette szavazó államok az Unió teljes népességének legalább 65%-át képviselik

+ ha legalább 15 tag

- kivéve, ha a blokkoló kisebbség kevesebb 4 tagnál

b) egyéb javaslatra (fő szabály)

ha tagállamok legalább 72%-a szavaz mellette

ha a mellette szavazó államok az Unió teljes népességének legalább 65%-át képviselik

.....

3. Európai Bizottság

EUSz 17. cikk

(1) A Bizottság előmozdítja az Unió általános érdekeit, és ennek érdekében megteszi a megfelelő kezdeményezéseket. A Bizottság gondoskodik a Szerződések, valamint az intézmények által a Szerződések alapján elfogadott intézkedéseknek az alkalmazásáról. Az Európai Unió Bíróságának ellenőrzése mellett felügyeli az uniós jog alkalmazását. Végrehajtja a költségvetést és irányítja a programokat. A Szerződésekben meghatározott feltételek szerint koordinatív, végrehajtó és igazgatási feladatokat lát el. A közös kül- és biztonságpolitika, valamint a Szerződések által meghatározott más esetek kivételével ellátja az Unió külső képviseletét. Az intézmények közötti megállapodások létrehozása céljából indítványt tesz az Unió tevékenységének éves és többéves programjára.

(2) Ha a Szerződések eltérően nem rendelkeznek, az Unió jogalkotási aktusait kizárólag a Bizottság javaslata alapján lehet elfogadni. Az egyéb jogi aktusokat akkor kell a Bizottság javaslata alapján elfogadni, ha a Szerződések úgy rendelkeznek.

(3) A Bizottság hivatali ideje öt év. A Bizottság tagjait általános alkalmasságuk és európai elkötelezettségük alapján, olyan személyek közül kell kiválasztani, akiknek függetlenségéhez nem férhet kétség. Feladatainak ellátása során a Bizottság teljes mértékben független. A 18. cikk (2) bekezdésének sérelme nélkül, a Bizottság tagjai nem kérhetnek és fogadhatnak el

utasításokat semmilyen kormánytól, intézménytől, szervtől vagy más szervezettől. Tartózkodnak a kötelezettségeikkel vagy a feladataik ellátásával összeegyeztethetetlen cselekedetektől.

(4) A Lisszaboni Szerződés hatálybalépésének időpontja és 2014. október 31. között kinevezett Bizottság a tagállamok egy-egy állampolgárából áll, beleértve az elnökét, valamint az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét, aki a Bizottság egyik alelnöke.

(5) 2014. november 1-jétől a Bizottság – az elnökével és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjével együtt – a tagállamok számának kétharmadával megegyező számú tagból áll, kivéve, ha az Európai Tanács egyhangúlag eljárva e szám megváltoztatásáról határoz.

A Bizottság tagjait a tagállamok állampolgárai közül, a tagállamok közötti szigorú egyenjogúságon alapuló olyan rotációs rendszer szerint kell kiválasztani, amely lehetővé teszi a tagállamok teljes demográfiai és földrajzi spektrumának megjelenítését. E rotációs rendszert az Európai Unió működéséről szóló szerződés 244. cikkének megfelelően egyhangúlag eljárva az Európai Tanács állapítja meg.

(6) A Bizottság elnöke:

- a) meghatározza a Bizottság működésére vonatkozó iránymutatásokat,
- b) megállapítja a Bizottság belső szervezetét annak biztosítása érdekében, hogy az koherens módon, hatékonyan és testületi szellemben tevékenykedjen,
- c) a Bizottság tagjai közül – az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője mellett – további alelnököket nevez ki.

A Bizottság tagja, ha az elnök erre felhívja, benyújtja lemondását. Az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, amennyiben az elnök erre a 18. cikk (1) bekezdésének megfelelően felhívja, benyújtja lemondását.

(7) Az európai parlamenti választások figyelembevételével és a megfelelő egyeztetések lefolytatása után az Európai Tanács minősített többséggel eljárva javaslatot tesz az Európai Parlamentnek a Bizottság elnökének jelölt személyre vonatkozóan. Ezt a jelöltet az Európai Parlament tagjainak többségével választja meg. Ha a jelölt nem kapja meg a szükséges többségi támogatást, az Európai Tanács minősített többséggel egy hónapon belül új jelöltet javasol, akit az Európai Parlament ugyanezen eljárás szerint választ meg.

A Tanács a megválasztott elnökkel közös megegyezésben elfogadja az azon további személyeket tartalmazó listát, akiket a Bizottság tagjaivá kíván kinevezni. E személyeket a tagállamok javaslatai alapján kell kiválasztani, a (3) bekezdés második albekezdésében, valamint az (5) bekezdés második albekezdésében megállapított szempontok szerint.

Az elnöknek, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének és a Bizottság többi tagjának mint testületnek a jóváhagyásáról az Európai Parlament szavaz. E jóváhagyás alapján a Bizottságot az Európai Tanács nevezi ki minősített többséggel.

(8) A Bizottság testületileg az Európai Parlamentnek tartozik felelősséggel. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 234. cikkében foglaltaknak megfelelően az Európai Parlament a Bizottsággal szembeni bizalmatlansági indítványt fogadhat el. Bizalmatlansági indítvány elfogadása esetén a Bizottság tagjainak testületileg le kell mondaniuk, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének pedig le kell mondania a bizottsági tagságról.

EUSz 18. cikk

(1) Az Európai Tanács, minősített többséggel és a Bizottság elnökének egyetértésével, kinevezi az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét. Megbízatását az Európai Tanács ugyanilyen eljárás keretében megszüntetheti.

(2) A főképviselő irányítja az Unió közös kül- és biztonságpolitikáját. Javaslataival hozzájárul e politika alakításához, és azt a Tanácstól kapott felhatalmazásban foglaltak szerint végrehajtja. Ugyanez vonatkozik a közös biztonság- és védelempolitikára.

(3) A főképviselő a Külügyek Tanácsának elnöke.

(4) A főképviselő a Bizottság egyik alelnöke. A főképviselő biztosítja az Unió külső tevékenységeinek összhangját. A Bizottságon belül ő felelős a Bizottság külkapcsolatokkal összefüggő feladatainak ellátásáért és az Unió külső tevékenysége egyéb területeinek összehangolásáért. A főképviselő a Bizottságon belüli feladatainak gyakorlása során és kizárólag e feladatok körében – annyiban, amennyiben ez összhangban áll a (2) és (3) bekezdésben meghatározottakkal – a Bizottság működésére irányadó eljárások szerint jár el.

EUMSZ 244. cikk

Az Európai Unióról szóló szerződés 17. cikke (5) bekezdésének megfelelően a Bizottság tagjait az Európai Tanács által meghatározott olyan rotációs rendszer szerint kell kiválasztani, amely az alábbi elveken alapul:

- a) annak meghatározásánál, hogy állampolgáraik milyen sorrendben és időtartamra válnak a Bizottság tagjává, a tagállamokat teljes mértékben egyenlően kell kezelni; ennek megfelelően a bármely két tagállam állampolgárai által betöltött összes hivatali időszakok számának különbsége soha nem lehet több egynél;
- b) az a) pontra is figyelemmel, az egymást követő Bizottságokat úgy kell összeállítani, hogy azokban a tagállamok teljes demográfiai és földrajzi spektruma kielégítő módon megjelenjen.

EUMSZ 245. cikk (az EKSz. korábbi 213. cikkének megfelelő rendelkezés)

A Bizottság tagjai tartózkodnak a feladataik ellátásával összeegyeztethetetlen cselekedetektől. A tagállamok tiszteletben tartják a függetlenségüket, és nem kísérlik meg befolyásolásukat feladatuk ellátása során.

A Bizottság tagjai hivatali idejük alatt nem folytathatnak semmilyen egyéb – akár kereső, akár ingyenesen végzett – foglalkozást. Hivatalba lépésükkor ünnepélyesen kötelezettséget vállalnak arra, hogy hivatali idejük alatt és után tiszteletben tartják a hivatalukból eredő kötelezettségeiket és különösen azt, hogy megbízatásuk megszűnését követően feddhetetlenül és tartózkodóan járnak el kinevezések vagy előnyök elfogadásával kapcsolatban. E kötelezettségek megsértése esetén a Bíróság a Tanács egyszerű többséggel elfogadott kérelmére vagy a Bizottság kérelmére az érintett tagot, a körülményektől függően, a 247. cikknek megfelelően felmentheti, vagy megvonhatja tőle nyugdíjjogosultságát vagy az ezt helyettesítő egyéb juttatásokhoz való jogát.

[...]

EUMSZ 248. cikk (az EKSz. korábbi 217. cikkének (2) bekezdésének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Unióról szóló szerződés 18. cikke (4) bekezdésének sérelme nélkül, a Bizottságra háruló feladatok csoportosításáról és a Bizottság tagjai közötti elosztásáról az elnök dönt az említett szerződés 17. cikke (6) bekezdésének megfelelően. Az elnök e feladatok elosztását a Bizottság hivatali ideje alatt megváltoztathatja. A Bizottság tagjai az elnök által számukra megállapított feladatokat az elnök irányításával látják el.

[...]

EUMSZ 250. cikk (az EKSz. korábbi 219. cikkének megfelelő rendelkezés)

A Bizottság tagjainak többségével jár el.

A határozatképesség feltételeit az eljárási szabályzat határozza meg.

4. Az Európai Parlament

EUSz 14. cikk

(1) Az Európai Parlament, a Tanáccsal közösen, ellátja a jogalkotási és költségvetési feladatokat. A Szerződésekben meghatározott feltételek szerint politikai ellenőrzési és konzultatív feladatokat lát el. Az Európai Parlament megválasztja a Bizottság elnökét.

(2) Az Európai Parlament az Unió polgárainak képviselőiből áll. A képviselők száma – az elnököt nem számítva – nem haladhatja meg a hétszázötvenet. A polgárok képviselete arányosan csökkenő módon valósul meg, ahol a tagállamonkénti alsó küszöbérték legalább hat tag. Egyik tagállamnak sem lehet több, mint kilencvenhat képviselői helye.

Az Európai Tanács, az Európai Parlament kezdeményezésére és vele egyetértésben, az első albekezdésben említett alapelvek tiszteletben tartásával egyhangúlag elfogadott határozatban meghatározza az Európai Parlament összetételét.

(3) Az Európai Parlament tagjait közvetlen és általános választójog alapján, szabad és titkos választásokon, ötéves időtartamra választják.

(4) Az Európai Parlament tagjai közül megválasztja elnökét és tisztségviselőit.

EUMSZ 230. cikk (az EKSz. korábbi 197. cikkének második, harmadik és negyedik bekezdésének megfelelő rendelkezés)

A Bizottság az Európai Parlament bármely ülésén részt vehet, és kérésére bármikor felszólalhat.

A Bizottság szóban vagy írásban válaszol az Európai Parlament vagy annak tagjai által hozzá intézett kérdésekre.

Az Európai Tanács, illetve a Tanács a saját eljárási szabályzatában megállapított feltételeknek megfelelően felszólalhat az Európai Parlamentben.

EUMSZ 231. cikk (az EKSz. korábbi 198. cikkének megfelelő rendelkezés)

Ha a Szerződések másként nem rendelkezik, az Európai Parlament a leadott szavazatok többségével határoz.

A határozatképesség feltételeit az eljárási szabályzat határozza meg.

EUMSZ 232. cikk (az EKSz. korábbi 199. cikkének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Parlament tagjainak többségével elfogadja eljárási szabályzatát.

Az Európai Parlament üléseinek jegyzőkönyveit a Szerződésekben és az eljárási szabályzatában megállapított feltételeknek megfelelően kell közzétenni.

[...]

EUMSZ 234. cikk (az EKSz. korábbi 201. cikkének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Parlament, ha a Bizottság tevékenysége miatt bizalmatlansági indítványt terjesztenek elé, arról legkorábban az indítvány beterjesztése után három nappal, nyílt szavazással határoz.

Ha a bizalmatlansági indítványt a leadott szavazatok kétharmadával és az Európai Parlament tagjainak többségével elfogadják, a Bizottság tagjainak testületileg le kell mondaniuk, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének pedig le kell mondania a bizottsági tagságról. Az új Bizottságnak az Európai Unióról szóló szerződés 17. cikkével összhangban történő kinevezéséig azonban hivatalban maradnak, és a folyamatban lévő ügyeket továbbra is ellátják. Ebben az esetben a Bizottság utódul kinevezett tagjainak hivatali ideje azon a napon jár le, amikor a testületileg lemondásra kötelezett bizottsági tagok hivatali ideje lejárt volna.

EUMSZ 225. cikk (az EKSz. korábbi 192. cikkének második bekezdésének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Parlament tagjainak többségével felkérheti a Bizottságot olyan kérdésre vonatkozó megfelelő javaslat előterjesztésére, amely az Európai Parlament megítélése szerint a Szerződések végrehajtása céljából uniós jogi aktus kidolgozását teszi szükségessé. Ha a Bizottság nem terjeszt elő javaslatot, ennek okairól tájékoztatja az Európai Parlamentet.

(európai ombudsman)

EUMSZ 228. cikk (az EKSz. korábbi 195. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) A bármely uniós polgártól vagy valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személytől érkező, az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok — kivéve az igazságszolgáltatási hatáskörében eljáró Európai Unió Bíróságát — tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságokra vonatkozó panaszok átvételére az Európai Parlament által megválasztott ombudsman jogosult. Az ombudsman kivizsgálja a panaszokat, és erről jelentést készít.

Az ombudsman megbízatásának megfelelően, saját kezdeményezésére vagy a hozzá közvetlenül vagy az Európai Parlament valamely tagján keresztül benyújtott panaszok alapján, lefolytatja az általa indokoltnak ítélt vizsgálatokat, kivéve ha az állítólagos tényállás bírósági eljárás tárgyát képezi vagy képezte. Ha az ombudsman hivatali visszasságot állapít meg, az ügyben megkeresi az érintett intézményt, szervet vagy hivatalt amelynek három hónap áll rendelkezésére, hogy tájékoztassa őt álláspontjáról. Ezt követően az ombudsman jelentést küld az Európai Parlamentnek és az érintett intézménynek, szervnek vagy hivatalnak. A panaszt benyújtó személyt tájékoztatni kell a vizsgálatok eredményéről.

Vizsgálatainak eredményeiről az ombudsman évente jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek.

(2) Az ombudsmant minden európai parlamenti választást követően, a Parlament megbízatásának időtartamára választják. Az ombudsman megbízatása megújítható.

Az ombudsmant a Bíróság az Európai Parlament kérelmére felmentheti, ha már nem felel meg a feladatai ellátásához szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelezettségszegést követett el.

(3) Feladatainak ellátása során az ombudsman teljes mértékben független. E feladatok ellátása során nem kérhet vagy fogadhat el utasításokat semmilyen kormánytól, intézménytől, szervtől vagy más szervezettől. Az ombudsman a megbízatása ideje alatt semmilyen egyéb – akár kereső, akár ingyenesen végzett – foglalkozást nem folytathat.

(4) Az Európai Parlament saját kezdeményezésére különleges jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben, a Bizottság véleményének kikérése után és a Tanács egyetértésével meghatározza az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokat és általános feltételeket.

5. Az Európai Központi Bank és a Központi Bankok Európai Rendszere

EUMSZ 282. cikk

(1) Az Európai Központi Bank és a nemzeti központi bankok alkotják a Központi Bankok Európai Rendszerét (KBER). Az Unió monetáris politikáját az Európai Központi Bank és azon tagállamok nemzeti központi bankjai irányítják, amelyeknek hivatalos pénzneme az euro, és amelyek az eurorendszert alkotják.

(2) A KBER-t az Európai Központi Bank döntéshozó szervei irányítják. A KBER elsődleges célja az árstabilitás fenntartása. E cél veszélyeztetése nélkül támogatja az Unión belüli általános gazdaságpolitikát azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az Unió célkitűzéseinek megvalósításához.

(3) Az Európai Központi Bank jogi személy. Kizárólag az Európai Központi Bank jogosult euro kibocsátásának engedélyezésére. Hatásköreinek gyakorlásában és saját pénzügyei kezelésének tekintetében függetlenséget élvez. Az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok kormányai tiszteletben tartják ezt a függetlenséget.

(4) Az Európai Központi Bank a 127–133. és a 138. cikkel, valamint a KBER és az EKB alapokmányában megállapított feltételekkel összhangban elfogadja a feladatai

végrehajtásához szükséges intézkedéseket. Ugyanezen cikkeknek megfelelően azok a tagállamok és központi bankjaik, amelyek pénzneme nem az euro, megőrzik a monetáris ügyekben meglévő hatásköreiket.

(5) Az Európai Központi Bankkal konzultálni kell a hatáskörébe tartozó valamennyi uniós jogi aktusra irányuló javaslattal, továbbá valamennyi nemzeti jogszabálytervezettel kapcsolatban, és a hatáskörébe tartozó területeken véleményt terjeszthet elő.

EUMSZ 283. cikk (az EKSz. korábbi 112. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) Az Európai Központi Bank Kormányzótanácsa az Európai Központi Bank Igazgatóságának tagjaiból és azon tagállamok nemzeti központi bankjainak elnökeiből áll, amelyek hivatalos pénzneme az euro.

(2) Az Igazgatóság az elnökből, az alelnökből és négy további tagból áll.

Az elnököt, az alelnököt és az Igazgatóság többi tagját az Európai Tanács minősített többséggel, a Tanácsnak az Európai Parlamenttel és az Európai Központi Bank Kormányzótanácsával folytatott konzultációt követő ajánlása alapján olyan személyek közül nevez ki, akik monetáris vagy banki területen elismert szakmai tekintéllyel és tapasztalattal rendelkeznek.

Megbízatusuk nyolc évre szól és nem újítható meg.

Az Igazgatóság tagjai csak a tagállamok állampolgárai lehetnek.

EUMSZ 284. cikk (az EKSz. korábbi 113. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) A Tanács elnöke és a Bizottság egy tagja szavazati jog nélkül részt vehet az Európai Központi Bank Kormányzótanácsának ülésein.

A Tanács elnöke megvitatás céljából indítványt terjeszthet az Európai Központi Bank Kormányzótanácsa elé.

(2) Az Európai Központi Bank elnökét meg kell hívni a Tanács üléseire, ha a Tanács a KBER céljaival és feladataival kapcsolatos kérdéseket vitat meg.

(3) Az Európai Központi Bank a KBER tevékenységéről, valamint az előző és a folyó év monetáris politikájáról éves jelentést készít az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és a Bizottságnak, valamint az Európai Tanácsnak. Ezt a jelentést az Európai Központi Bank elnöke nyújtja be a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, mely utóbbi ez alapján általános vitát tarthat.

Az Európai Központi Bank elnökét és az Igazgatóság többi tagját az Európai Parlament kérésére vagy saját kezdeményezésükre az Európai Parlament hatáskörrel rendelkező bizottságai meghallgatják.

6. A Számvevőszék

EUMSZ 285. cikk (az EKSz. korábbi 246. cikkének megfelelő rendelkezés)

Az Unió pénzügyi ellenőrzését a Számvevőszék végzi.

A Számvevőszék a tagállamok egy-egy állampolgárából áll. A Számvevőszék tagjai feladataik ellátása során teljes mértékben függetlenek, és az Unió általános érdekében járnak el.

EUMSZ 286. cikk (az EKSz. korábbi 247. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) A Számvevőszék tagjait olyan személyek közül választják ki, akik államukban külső ellenőrzést végző szervezetekhez tartoznak vagy tartoztak, vagy akik rendelkeznek az ehhez a hivatalhoz szükséges különleges képesítéssel. Függetlenségükhöz nem férhet kétség.

(2) A Számvevőszék tagjait hatéves időtartamra nevezik ki. A Tanács az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően elfogadja a Számvevőszék tagjainak az egyes tagállamok javaslatai alapján összeállított listáját. A Számvevőszék tagjainak megbízatása megújítható. A Számvevőszék elnökét a tagok maguk közül választják meg hároméves időtartamra. Az elnök újraválasztható.

(3) A Számvevőszék tagjai feladataik ellátása során nem kérhetnek és fogadhatnak el utasításokat kormányoktól vagy más szervektől. Tartózkodnak a feladataikkal összeegyeztethetetlen cselekedetektől.

(4) A Számvevőszék tagjai hivatali idejük alatt semmilyen egyéb – akár kereső, akár ingyenesen végzett – foglalkozást nem folytathatnak. Hivatalba lépésükkor ünnepélyesen kötelezettséget vállalnak arra, hogy hivatali idejük alatt és után tiszteletben tartják a hivatalukból eredő kötelezettségeiket és különösen azt, hogy megbízatásuk megszűnését követően feddhetetlenül és tartózkodóan járnak el kinevezések vagy előnyök elfogadásával kapcsolatban.

(5) A Számvevőszék tagjainak megbízatása – a megbízatás lejártától vagy az elhalálozástól eltekintve – lemondással vagy a Bíróság (6) bekezdés alapján hozott ítéletében kimondott felmentéssel szűnik meg.

A távozó tag helyébe hivatali idejének fennmaradó részére új tagot neveznek ki.

A hivatalból történő felmentés esetét kivéve, a Számvevőszék tagjai addig maradnak hivatalukban, amíg helyükbe új tagokat nem neveznek ki.

(6) A Számvevőszék tagját csak akkor lehet hivatalából elmozdítani, illetve nyugdíjjogosultságától vagy az ezt helyettesítő egyéb juttatáshoz való jogosultságától megfosztani, ha a Bíróság a Számvevőszék kérelmére megállapítja, hogy már nem felel meg a megkívánt feltételeknek, vagy nem tesz eleget a hivatalából eredő kötelezettségeknek.

(7) A Tanács meghatározza a Számvevőszék elnökének és tagjainak alkalmazási feltételeit, különösen illetményét, juttatásait és nyugdíját. Meghatároz továbbá minden egyéb, javadalmazás helyett fizetett juttatást.

(8) Az Európai Unió kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyvnek az Európai Unió Bíróságának bíraira vonatkozó rendelkezéseit a Számvevőszék tagjaira is alkalmazni kell.

EUMSZ 287. cikk (az EKSz. korábbi 248. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) A Számvevőszék megvizsgálja az Unió összes bevételre és kiadásra vonatkozó elszámolását. Megvizsgálja az Unió által létrehozott valamennyi szerv, illetve hivatal minden bevételre és kiadásra vonatkozó elszámolását is, amennyiben az ilyen vizsgálatot a létesítő okirat nem zárja ki.

A Számvevőszék az elszámolás megbízhatóságát, valamint az alapjául szolgáló ügyletek jogszerűségét és szabályszerűségét igazoló nyilatkozatot terjeszt az Európai Parlament és a Tanács elé, amelyet az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzé kell tenni. Ez a nyilatkozat az Unió tevékenységének valamennyi főbb területére kiterjedő külön értékelésekkel egészíthető ki.

(2) A Számvevőszék megvizsgálja a bevételek és kiadások jogszerűségét és szabályszerűségét, valamint a pénzgazdálkodás hatékonyságát és eredményességét. Ennek során jelentést tesz, különösen ha bármilyen szabálytalanságot észlel.

A bevételek ellenőrzését az esedékesként megállapított összegek és az Unió számára ténylegesen kifizetett összegek alapján végzik.

A kiadások ellenőrzését a vállalt kötelezettségek és a teljesített kifizetések alapján végzik.

Ezek az ellenőrzések az adott pénzügyi évre vonatkozó elszámolások lezárása előtt is elvégezhetők.

(3) Az ellenőrzést a nyilvántartások alapján és szükség esetén a helyszínen, az Unió többi intézményében, az Unió nevében bevételt vagy kiadást kezelő szervek, illetve hivatalok

helyiségeiben és a tagállamokban – beleértve a költségvetésből kifizetésben részesülő bármely természetes vagy jogi személy helyiségeit is – végzik. A tagállamokban az ellenőrzést a nemzeti ellenőrző szervekkel vagy – ha ezek nem rendelkeznek a szükséges hatáskörrel – a hatáskörrel rendelkező tagállami szervezeti egységekkel kapcsolatot tartva kell elvégezni. A Számvevőszék és a nemzeti ellenőrző szervek függetlenségük megőrzése mellett a bizalom szellemében együttműködnek. Ezek a szervek vagy szervezeti egységek közlik a Számvevőszékkel, hogy részt kívánnak-e venni az ellenőrzésben.

Az Unió többi intézménye, az Unió nevében bevételt vagy kiadást kezelő szervek, illetve hivatalok, a költségvetésből kifizetésben részesülő bármely természetes vagy jogi személy és a nemzeti ellenőrző szervek, illetve – ha ezek nem rendelkeznek a szükséges hatáskörrel – a hatáskörrel rendelkező tagállami szervezeti egységek a Számvevőszék kérésére megküldik a feladatai elvégzéséhez szükséges valamennyi dokumentumot vagy információt.

Az Európai Beruházási Banknak a közösségi kiadások és bevételek kezelése terén végzett tevékenysége tekintetében a Számvevőszéknek a Bank által őrzött információkhoz való hozzáférési jogát a Számvevőszék, a Bank és a Bizottság közötti megállapodás szabályozza. A Számvevőszék azonban megállapodás hiányában is hozzájuthat azokhoz az információkhoz, amelyek a Bank által kezelt uniós kiadások és bevételek ellenőrzéséhez szükségesek.

(4) A Számvevőszék minden egyes pénzügyi év lezárását követően éves jelentést készít. A jelentést meg kell küldeni az Unió többi intézményének, és ezeknek az intézményeknek a Számvevőszék megállapításaira adott válaszával együtt közzé kell tenni az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

A Számvevőszék továbbá meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításait – elsősorban külön jelentés formájában – bármikor előterjesztheti, és a többi uniós intézmény bármelyikének kérésére véleményt adhat.

Éves jelentéseit, külön jelentéseit vagy véleményeit tagjainak többségével fogadja el. A Számvevőszék mindazonáltal bizonyos típusú jelentések vagy vélemények elfogadása céljából belső tanácsokat hozhat létre az eljárási szabályzatában meghatározott feltételek szerint.

A Számvevőszék segíti az Európai Parlamentet és a Tanácsot a költségvetés végrehajtásával kapcsolatos ellenőrzési feladataik gyakorlása során.

A Számvevőszék megállapítja eljárási szabályzatát. E szabályzat elfogadásához a Tanács jóváhagyása szükséges.

7. Az Európai Unió Bírósága (I. a 6. témakörnél)

8. Az Európai Unió tanácsadó szervei: a Gazdasági és Szociális Bizottság, és a Régiók Bizottsága

EUMSZ 300. cikk

(1) Az Európai Parlamentet, a Tanácsot és a Bizottságot a Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint a Régiók Bizottsága segíti tanácsadói minőségben.

(2) A Gazdasági és Szociális Bizottság a munkaadók és a munkavállalók szervezetei, valamint a civil társadalom egyéb területei, így különösen a gazdasági és társadalmi élet, az állampolgári részvétel, a szakmai és a kulturális területek reprezentatív szereplőit tömörítő szervezetek képviselőiből áll.

(3) A Régiók Bizottsága a regionális és helyi testületek olyan képviselőiből áll, akik valamely regionális vagy helyi testületben választással nyert képviselői megbízással rendelkeznek, vagy valamely választott testületnek politikai felelősséggel tartoznak.

(4) A Gazdasági és Szociális Bizottságnak, illetve a Régiók Bizottságának a tagjai nem utasíthatók. Feladataik ellátása során teljes mértékben függetlenek, és az Unió általános érdekében járnak el.

(5) A (2) és (3) bekezdésben említett, e bizottságok összetételének jellegére vonatkozó szabályokat a Tanács az Unión belüli gazdasági, társadalmi és demográfiai helyzet alakulására tekintettel rendszeres időközönként felülvizsgálja. E célból a Tanács a Bizottság javaslata alapján határozatokat fogad el.

EUMSZ 301. cikk (az EKSz. korábbi 258. cikkének megfelelő rendelkezés)

A Gazdasági és Szociális Bizottság tagjainak száma nem haladhatja meg a 350-et.

A Tanács a Bizottság javaslata alapján egyhangúlag elfogadott határozatban megállapítja a bizottság összetételét.

A Tanács meghatározza a bizottság tagjainak juttatásait.

EUMSZ 302. cikk (az EKSz. korábbi 259. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) A bizottság tagjait öt évre nevezik ki. A Tanács elfogadja a bizottság tagjainak az egyes tagállamok javaslatai alapján összeállított listáját. A bizottság tagjainak megbízatása megújítható.

(2) A Tanács a Bizottsággal folytatott konzultációt követően határoz. A Tanács kikérheti a gazdasági és társadalmi életnek, valamint a civil társadalomnak az Unió tevékenységében érdekelt különböző ágazatait képviselő európai szervezetek véleményét.

EUMSZ 303. cikk (az EKSz. korábbi 260. cikkének megfelelő rendelkezés)

A bizottság a tagjai közül két és fél éves időtartamra megválasztja elnökét és tisztségviselőit.

A bizottság elfogadja eljárási szabályzatát.

A bizottságot az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérésére a bizottság elnöke hívja össze. A bizottság saját kezdeményezésére is ülésezhet.

EUMSZ 304. cikk (az EKSz. korábbi 262. cikkének megfelelő rendelkezés)

A Szerződésekben meghatározott esetekben az Európai Parlament és a Tanács vagy a Bizottság konzultál a Gazdasági és Szociális Bizottsággal. Ezek az intézmények minden olyan esetben konzultálhatnak a bizottsággal, amikor azt indokoltnak tartják. A bizottság saját kezdeményezésére is adhat véleményt olyan esetekben, amikor ezt indokoltnak tartja.

Ha az Európai Parlament és a Tanács vagy a Bizottság szükségesnek tartja, a bizottság számára véleményének benyújtására határidőt tűzhet ki, amely az erről szóló értesítésnek az elnök általi kézhezvételétől számított legalább egy hónap. A határidő lejártát követően a vélemény hiánya nem képezheti akadályt a további eljárásnak.

A bizottság véleményét a tanácskozásokról készült összefoglalóval együtt meg kell küldeni az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak és a Bizottságnak.

EUMSZ 305. cikk (az EKSz. korábbi 263. cikkének második, harmadik és negyedik bekezdésének megfelelő rendelkezés)

A Régiók Bizottsága tagjainak száma nem haladhatja meg a 350-et.

A Tanács a Bizottság javaslata alapján egyhangúlag elfogadott határozatban megállapítja a bizottság összetételét.

A bizottság tagjait és azonos számú póttagjait öt évre nevezik ki. Megbízatásuk megújítható. A Tanács elfogadja a bizottság tagjainak és póttagjainak az egyes tagállamok javaslatai alapján összeállított listáját. A bizottsági tag megbízatása automatikusan megszűnik, ha a 300. cikk (3) bekezdésében említett képviselői megbízatás, amely alapján őt tagnak javasolták, megszűnik; helyére a hivatali idő fennmaradó részére ugyanazon eljárásnak megfelelően

másik tagot kell kinevezni. A bizottság tagjai nem lehetnek egyszerre az Európai Parlament tagjai is.

EUMSZ 306. cikk (az EKSz. korábbi 264. cikkének megfelelő rendelkezés)

A Régiók Bizottsága a tagjai közül két és fél éves időtartamra megválasztja elnökét és tisztségviselőit.

A bizottság elfogadja eljárási szabályzatát.

A bizottságot az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérésére a bizottság elnöke hívja össze. A bizottság saját kezdeményezésére is ülésezhet.

EUMSZ 307. cikk (az EKSz. korábbi 265. cikkének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság a Szerződésekben meghatározott esetekben, továbbá minden olyan – különösen a határokon átnyúló együttműködést érintő – esetben, amikor ezt az intézmények valamelyike indokoltnak tartja, konzultál a Régiók Bizottságával.

Ha az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság szükségesnek tartja, a bizottság számára véleményének benyújtására határidőt tűzhet ki, amely az erről szóló értesítésnek az elnök általi kézhezvételétől számított legalább egy hónap. A határidő lejártát követően a vélemény hiánya nem képezheti akadályát a további eljárásnak.

Ha a 304. cikk értelmében konzultálni kell a Gazdasági és Szociális Bizottsággal, az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság tájékoztatja a Régiók Bizottságát a véleményadás iránti megkeresésről. Ha a Régiók Bizottsága úgy ítéli meg, hogy sajátos regionális érdekekről van szó, véleményt adhat az ügyről.

A bizottság saját kezdeményezésére is adhat véleményt olyan esetekben, amikor ezt indokoltnak tartja. A bizottság véleményét a tanácskozásokról készült összefoglalóval együtt megküldik az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és a Bizottságnak.

9. Az Európai Beruházási Bank

EUMSZ 308. cikk (az EKSz. korábbi 266. cikkének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Beruházási Bank jogi személy.

Az Európai Beruházási Bank tagjai a tagállamok.

Az Európai Beruházási Bank alapokmányát a Szerződésekhez csatolt jegyzőkönyv állapítja meg. Tanács –, az Európai Beruházási Bank kérelmére és az Európai Parlamenttel, valamint a Bizottsággal folytatott konzultációt követően vagy a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel, valamint az Európai Beruházási Bankkal folytatott konzultációt követően – különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag módosíthatja a Bank alapokmányát.

EUMSZ 309. cikk (az EKSz. korábbi 267. cikkének megfelelő rendelkezés)

Az Európai Beruházási Bank feladata, hogy a tőkepiac igénybevitelével és saját forrásai felhasználásával az Unió érdekében hozzájáruljon a belső piac kiegyensúlyozott és egyenletes fejlődéséhez. Ezért a Bank, amely nyereségszerzési cél nélkül működik, olyan kölcsönöket és garanciákat nyújt, amelyek elősegítik a következő projektek finanszírozását a gazdaság valamennyi ágazatában:

a) projektek a kevésbé fejlett régiók fejlesztésére;

b) projektek a vállalkozások modernizálására vagy átalakítására, illetve a belső piac fokozatos létrehozása, illetve működése folytán szükségessé váló új tevékenységek kialakítására, ha ezek a projektek olyan terjedelműek vagy természetűek, hogy azokat az egyes tagállamokban rendelkezésre álló különböző eszközökkel nem lehet teljes egészében finanszírozni;

c) olyan projektek, amelyek több tagállam közös érdekét szolgálják, és olyan terjedelműek vagy természetűek, hogy azokat az egyes tagállamokban rendelkezésre álló különböző eszközökkel nem lehet teljes egészében finanszírozni.

Feladatának ellátása során a Bank, a strukturális alapoktól és egyéb uniós pénzügyi eszközökből kapott támogatásokhoz kapcsolódva, megkönnyíti beruházási programok finanszírozását.

III. Megjegyzések a tananyaghoz

IV. Gyakorló kérdések

1. Mit jelent a Tanácsban a minősített többséggel történő szavazás?
2. Mondjon példákat azon jogosítványokra, melyekkel a Parlament rendelkezik más intézmények, szervek működésének ellenőrzésére?
3. Mi az Európai Tanács feladata?
4. Soroljon fel néhány európai várost, ahol uniós intézmények, szervek székhelye található!
5. Kik a tagjai a Régiók Bizottságának?
6. Melyek a Tanács feladatai és hatáskörei?
7. Mely két városban ülésezik a Tanács?
8. Mi a COREPER?
9. Hány tagja van a Bizottságnak?
10. Igaz-e, hogy a Bizottság tagjai, a biztosok, az őket jelölő tagállamok képviselői?
11. Kikből áll az Európai Tanács?
12. Mi az Európai Központi Bank legfőbb irányító szerve?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

Külügyek Tanácsa, Általános Ügyek Tanácsa, soros elnökség, COREPER, ombudsman, csúcstalálkozó, biztos, képviselő, petíció, intézményi egyensúly, Gazdasági és Monetáris Unió, euróövezet, külügyi és biztonságpolitikai főképviselő, Európai Tanács elnöke, blokkoló kisebbség.

3. Jogalkotás az Európai Unióban

I. A fejezet célja

A fejezet célja, hogy megismertesse a hallgatót az Unió döntéshozatali rendszerével, az annak részét alkotó döntéshozatali eljárásokkal, melyekben az uniós jogszabályok keletkeznek.

II. Írásos tananyag

- Az alapító szerződések alábbiakban kiemelt részei
- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 119-135. 188-236. o.

III. Megjegyzések a tananyaghoz

Az egyes jogalkotási eljárásoknál, táblázatokban felsorolt szabályozási területek csak szemléltető példaként szerepelnek!

Általános megjegyzés: a könyv fő szövegében kiemelt és idézett ügyek közül

- a 133. oldalon a "*Migrációs politika*" ügy szemléltető példa, és ajánlott olvasmány!
- a 213. oldalon az "*Erdővédelmi rendeletek*" ügy szemléltető példa, és ajánlott olvasmány!
- a 219. oldalon a *C-491/01* ügy szemléltető példa, és ajánlott olvasmány!
- a 231. oldalon a *Giuffrida* ügy csak szemléltető példa, és ajánlott olvasmány!
- a 232. oldalon a *C 269/90. sz.* ügy csak szemléltető példa, és ajánlott olvasmány!

Mindig tartsa szem előtt, hogy az uniós jog általános elvei két fő funkciót töltenek be az uniós jog alkalmazása során. Lehetnek értelmezési elvek (tkp. segédeszközök) egy másik norma értelmezésénél (pl. *Bosch* ügy, *Stauder* ügy). Ugyanakkor, érvényességi feltételként is számba jöhetnek, amikor megsértésük miatt, az uniós bíróság megsemmisít egy uniós jogi aktust (pl. *Man Sugar* ügy).

A 222. oldalon, a *Schröder* ügyben tett fontos megállapítások lényegét feltétlenül jegyezze meg, az ügy nevét azonban nem kell!

IV. Gyakorló kérdések

1. Mi a hozzájárulási eljárás lényege?
2. Mi a „*komitológia*” ?
3. Mi a megosztott hatáskör lényege?
4. Mi volt az *ERTA (AETR)* ügy jelentősége?
5. Mi a jogszabályoknál az indokolási kötelezettség célja?
6. A „*komitológiai*” eljárásokban milyen két bizottsági eljárást különböztethetünk meg?
7. A döntéshozatali eljárások mely két kategóriája határozható meg a Lisszaboni Szerződés szerint?
8. Igaz-e, hogy az Európai Központi Banknak is van jogalkotásra hatásköre?

9. Melyik eljárásban tekinthető a Parlament jogalkotó társszervnek?
10. Mi az „előfoglalás”?
11. Az uniós jogszabály jogalapjának helytelen megválasztása milyen következményekkel járhat?
12. Mit jelent a szubszidiaritás elve a gyakorlatban?
13. Miért került sor a szubszidiaritás és arányosság elveinek alkalmazásáról szóló jegyzőkönyv elfogadására?
14. Az arányosság elve milyen típusú ügyekben játszik szerepet az uniós jogalkalmazás során?
15. Mit jelent a jogbiztonság követelménye a jogalkotásban?
16. A szubszidiaritás elvét melyik szerződés vezeti be az uniós jogba?
17. Ki kell-e térni a jogalkotási javaslat indokolásában a Bizottságnak arra, hogy miképpen érvényesül a javaslatban a szubszidiaritás elve?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

egyszerű többség, minősített többség, blokkoló kisebbség, polgári kezdeményezés, rendes jogalkotási eljárás, konzultációs eljárás, támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések megtételének joga, vizsgálóbizottsági eljárás, hatáskörrel való visszaélés, komitológia, tanácsadó bizottsági eljárás, szubszidiaritás, kizárólagos uniós hatáskör, megosztott hatáskör, kizárólagos tagállami hatáskör, beleértett hatáskörök (implied powers), kiegészítő uniós hatáskör, előfoglalás elve, szubszidiaritás, arányosság elve, arányossági próba, jogbiztonság.

4. Jogforrások az Európai Unióban

I. A fejezet célja

A hallgató áttekintés kap arról, hogy az uniós jogi normák milyen formában jelenhetnek meg az Európai Unió jogrendszerében. A jogszabályok fontosabb típusainak ismertetésénél a fejezet kitér arra, hogy milyen jogi jellemzőkkel rendelkeznek ezek a jogszabályok, milyen feltételekkel érvényesülnek, és mi egymáshoz való viszonyuk.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 238-296. o.

III. Megjegyzések a tananyaghoz

Gondosan tanulmányozza a 259. oldalon a táblázatot az uniós jogi aktusok típusairól és formáiról.

A 260. oldalon, a *Zerbone* ügyben tett fontos megállapítások lényegét feltétlenül jegyezze meg!

A 242. oldalon ismertetett jogeset csak szemléltető példa (és csak ajánlott olvasmány) (C-286/90 *Poulsen* ügy).

A 264. oldalon ismertetett jogeset csak szemléltető példa (és csak ajánlott olvasmány) (C-59/89).

IV. Gyakorló kérdések

1. Sorolja fel a másodlagos, származtatott jogforrások tipikus formáit az EK-Szerződés 288. cikke alapján!
2. Mi a különbség a rendelet és a határozat között?
3. Hozzon fel két példát atipikus, másodlagos uniós aktusra!
4. Az alapszerződésekhez csatolt jegyzőkönyvek a szerződés részét képezik?
5. Mik a másodlagos, származtatott jogforrások?
6. Kit kötelez az irányelv?
7. Igaz-e, hogy irányelvet az Európai Központi Bank is hozhat?
8. Mi a határozat?
9. Kötelező-e az ajánlás?
10. Milyen csoportjai vannak a jogforrásoknak a Lisszaboni Szerződés szerint?
11. Mely másodlagos jogforrásokat alkalmazzák a bűnügyi együttműködés területén?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

elsődleges/primer jogforrások, másodlagos/szekunder jogforrások, alapító szerződések, rendelet, irányelv, határozat, ajánlás, vélemény, kölcsönös elismerés elve, Európai Unió Hivatalos Lapja, CELEX-szám, jogalkotási aktus, felhatalmazáson alapuló jogi aktus, végrehajtási aktus, általános iránymutatások.

5. Az uniós jog és a tagállamok belső jogának egymáshoz való viszonya

I. A fejezet célja

A fejezet célja, hogy a hallgatót bevezesse azon problémákba, melyek az uniós jog belső jogban való érvényesítéséből adódnak, és egyben megismertesse az Európai Bíróság e problémák megoldására vonatkozó alapvető megállapításait.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 338-393. o.

a Lisszaboni Szerződéshez fűzött 17. sz. nyilatkozatot az uniós jog elsőbbségéről

"17. Nyilatkozat az uniós jog elsőbbségéről

A Konferencia emlékeztet arra, hogy az Európai Unió Bírósága állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a Szerződések és a Szerződések alapján az Unió által elfogadott jogi aktusok az említett ítélkezési gyakorlat által megállapított feltételek szerint a tagállamok jogával szemben elsőbbséget élveznek. A Konferencia továbbá úgy határozott, hogy a Tanács Jogi Szolgálatának az európai uniós jog elsőbbségéről szóló, a 11197/07 (JUR 260) dokumentumban foglalt véleményét csatolja e záróokmányhoz:

„A Tanács Jogi Szolgálatának 2007. június 22-i véleménye

A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a közösségi jog elsőbbsége a közösségi jog egyik alapelve. A Bíróság szerint ez az elv az Európai Közösség sajátos természetéből fakad. E megszilárdult ítélkezési gyakorlat első ítélete (a 6/64. sz. Costa kontra ENEL ügyben hozott 1964. július 15-i ítélet) meghozatalának idején a Szerződésben nem volt említés az elsőbbségre vonatkozóan. Ma ugyanez a helyzet. Az a tény, hogy az elsőbbség elvét a jövőbeli szerződés sem fogja tartalmazni, semmiképpen sem változtat az elv meglétén és a Bíróság meglévő ítélkezési gyakorlatán.”

III. Megjegyzések a tananyaghoz

Különös gonddal tanulmányozza a *van Gend & Loos* (26/62.) ügyet (339. oldal), a *van Duyn* (41/74) ügyet (353. oldal), a *Defrenne* (43/75) ügyet, a *Costa v E.N.E.L.* (6/64) ügyet (366. oldal), a *Simmenthal* (106/77) ügyet (369. oldal)!

IV. Gyakorló kérdések

1. Mi a különbség a közvetlen hatály és közvetlen alkalmazhatóság között?
2. Mikor lehet közvetlen hatályú egy irányelv?
3. Milyen alapvető elvet mondott ki az Európai Bíróság a *Costa v E.N.E.L.* (6/64) ügyben?
4. Mi az indoka azon irányelv közvetlen, vertikális hatályának, melyet egy tagállam nem megfelelően hajtott végre (ültetett át a belső jogba), és az erre kiszabott határidő már lejárt?
5. Jogszerűen hozhat-e a tagállam uniós rendeletet végrehajtó tagállami jogszabályt?
6. Mi a közvetlen hatály?
7. Mi a feltétele annak, hogy az EUMSZ rendelkezése közvetlen hatályú legyen?
8. Lehet-e határozatoknak közvetlen hatálya, a határozat címzettjein kívül?
9. Mi a horizontális hatály?
10. Egy uniós jogi és egy belső jogi norma ellentéte esetén mit kell tennie egy tagállami bíróságnak, a *Simmenthal (II)* ügy alapján?
11. Melyik ügyben mondta ki az EK-Szerződés egy rendelkezésének közvetlen hatályát először az Európai Bíróság?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

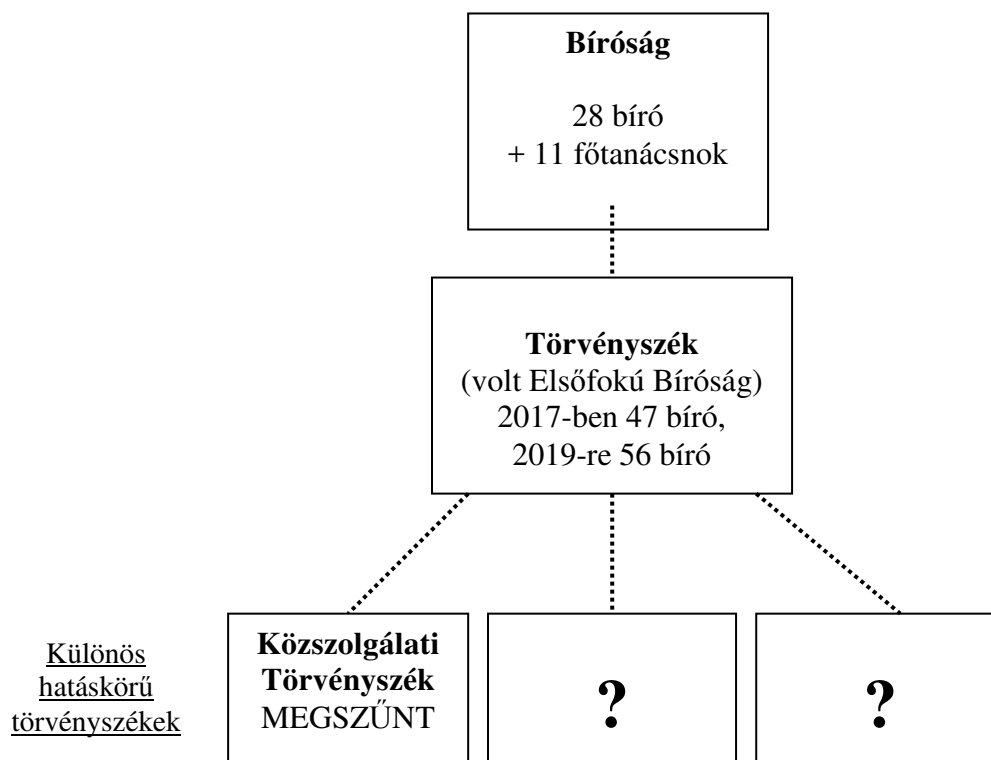
szupranacionalitás, az uniós jog elsőbbségének elve – szupremácia, közvetlen hatály, vertikális közvetlen hatály, horizontális közvetlen hatály, közvetett hatály, közvetlen alkalmazhatóság

6. Az uniós bírászkodás és a bírósági eljárások

I. A fejezet célja

A hallgató áttekintés kap az uniós bírászkodás jelentőségéről, az uniós bíróságok felépítéséről és szervezetéről, az általános eljárási szabályokról, valamint az uniós bíróságok előtti eljárási formákról.

Az Európai Unió Bírósága

2016-tól a Törvényszék bíráinak létszáma változott.

E változás az Európai Unió Bírósága igazságszolgáltatási struktúrájával kapcsolatos reform végrehajtásának első lépését jelenti. A reformot egyrészt a Törvényszék megnövekedett ügyterhe indokolja, másrészt az Európai Unió Közzszolgálati Törvényszékének megszüntetése, amely miatt az európai közzszolgálati ügyekkel kapcsolatos jogviták elsőfokú elbírálásával kapcsolatos hatáskört az Európai Unió Törvényszékére ruházták át. A korábbi, tagállamonként egy bíró helyett a reform végére tagállamonként két bíró választható a Törvényszéken, tehát összesen 56 fő. 2017-ben 47 bíró a tagja a Törvényszéknek.

A Közzszolgálati Törvényszék 2016. szeptember 1-jével megszűnt.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 95-117., 298-337., 431-456., (valamint a 8. fejezetnél 461-473. o.)

III. Megjegyzések a tananyaghoz

A 319. oldalon a *Koninklijke Scholten Honig* ügy csak szemléltető példa, ajánlott olvasmány!
A 334. oldalon a *Dumez* ügy csak szemléltető példa, és ajánlott olvasmány!

IV. Gyakorló kérdések

1. Ki a főtanácsnok?
2. Hány tagja van az Európai Bíróságnak?
3. Mi a semmisségi per célja, mit bírál el a bíróság e perben?
4. Mi a feladata az előadó bírónak (*rapporteur*)?
5. Egy uniós jogi aktus milyen alapon nyilvánítható érvénytelennek?
6. Milyen kérdésekben hozhat előzetes döntést az Európai Bíróság?
7. Mi az uniós bíróságok három alapvető célja?
8. Hol van az uniós bíróságok székhelye?
9. A kötelezettségszegés megállapítása iránti perben ki ellen folyik az eljárás (ki az alperes) ?
10. Az előzetes döntéshozatali eljárás melyik uniós bíróság előtt folyik?
11. Hol teszik közzé az uniós bíróságok határozatait?
12. Mit jelent az állami egység elve?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

effet utile elve, főtanácsnok, különös hatáskörű törvényszékek, előzetes döntéshozatal, közszolgálati törvényszék, előadó bíró (*rapporteur*), Európai Bíróság Határozatainak Tára (EBHT), célorientált (teleologikus) értelmezés, közvetlen érintettség, személyes érintettség, ICC formula, *erga omnes* hatály, az állami egység elve, *acte clair* doktrína, hasznos válasz doktrínája, teleologikus (célorientált) értelmezés, előzetes döntéshozatal, relatív hatály, *erga omnes* hatály, *ex tunc* hatály, *ex nunc* hatály, *locus standi*, érvénytelenségi kifogás.

7. Az alapjogok az Európai Unióban

I. A fejezet célja

A fejezet bemutatja, hogy az uniós jog alkotása és alkalmazása során milyen szerepet töltenek be az általános jogelvek, és az alapjogok. A fejezet megfelelő elsajátítása után a hallgató képes lesz a kapcsolódó alapvető fogalmak használatára, az alapjogok szerepének általános értékelésére az uniós jog rendszerében.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 516-565. o.
- Az alapító szerződések alábbiakban kiemelt részei

EUSZ 2. cikk

Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.

6. cikk (az EUSZ korábbi 6. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) Az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának 2000. december 7-i, Strasbourgban 2007. december 12-én kiigazított szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket; e Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések.

A Charta rendelkezései semmilyen módon nem terjesztik ki az Uniónak a Szerződésekben meghatározott hatásköreit.

A Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket a Charta VII. címében foglalt, az értelmezést és alkalmazást szabályozó általános rendelkezéseknek megfelelően kell értelmezni, kellően figyelembe véve a Chartában említett azon magyarázatokat, amelyek meghatározzák az egyes rendelkezések eredetét.

(2) Az Unió csatlakozik az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez. Ez a csatlakozás nem érinti az Uniónak a Szerződésekben meghatározott hatásköreit.

(3) Az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból következnek, az uniós jogrend részét képezik mint annak általános elvei.

7. cikk (az EUSZ korábbi 7. cikkének megfelelő rendelkezés)

(1) A Tanács, a tagállamok egyharmada, az Európai Parlament vagy az Európai Bizottság indokolással ellátott javaslata alapján, tagjainak négyötödös többségével és az Európai Parlament egyetértésének elnyerését követően megállapíthatja, hogy fennáll az egyértelmű

veszélye annak, hogy egy tagállam súlyosan megsérti a 2.cikkben említett értékeket. Mielőtt ilyen megállapítást tenne, a Tanács meghallgatja a kérdéses tagállamot, és ugyanezen eljárásnak megfelelően ajánlásokat tehet neki. A Tanács rendszeresen ellenőrzi, hogy azok az okok, amelyek alapján ilyen megállapítást tett, továbbra is fennállnak-e.

(2) A tagállamok egyharmada vagy az Európai Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlament egyetértésének elnyerését követően az Európai Tanács, miután a kérdéses tagállamot felkérte észrevételei benyújtására, egyhangúlag megállapíthatja, hogy a tagállam súlyosan és tartósan megsérti a 2. cikkben említett értékeket.

(3) A Tanács, amennyiben a (2) bekezdés szerinti megállapításra jutott, minősített többséggel úgy határozhat, hogy a kérdéses tagállamnak a Szerződések alkalmazásából származó egyes jogait felfüggeszti, beleértve az e tagállam kormányának képviselőjét a Tanácsban megillető szavazati jogokat. Ebben az esetben a Tanács figyelembe veszi az ilyen felfüggesztésnek a természetes és jogi személyek jogait és kötelezettségeit érintő lehetséges következményeit. A kérdéses tagállam a Szerződések szerinti kötelezettségei minden esetben továbbra is kötik ezt az államot.

(4) A Tanács a későbbiekben minősített többséggel úgy határozhat, hogy a (3) bekezdés alapján hozott intézkedéseket megváltoztatja vagy visszavonja, amennyiben az elrendelésükhöz vezető körülményekben változás következett be.

(5) Az e cikk tekintetében az Európai Parlamentre, az Európai Tanácsra és a Tanácsra alkalmazandó szavazási szabályokat az Európai Unió működéséről szóló szerződés 354. cikke állapítja meg.

EUMSZ 269. cikk

Az Európai Tanács, illetve a Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke alapján elfogadott jogi aktus jogszerűségének megállapítására a Bíróság, kizárólag az Európai Tanács, illetve a Tanács megállapításával érintett tagállam kérelmére, és kizárólag az említett cikk által előírt eljárás szabályainak tiszteletben tartása tárgyában rendelkezik hatáskörrel. E kérelmet az említett megállapítás meghozatalától számított egy hónapon belül kell benyújtani. A Bíróság a kérelem benyújtásának időpontjától számított egy hónapon belül határoz.

(az Unió külső tevékenységére vonatkozó elvek)

EUSZ 21. cikk

(1) Az Unió nemzetközi szintű fellépése azon elvekre épül, amelyek létrehozását, fejlődését és bővítését vezérelték, és arra irányul, hogy ezek érvényesülését a világ többi részén is előbbre vigye; ezek az alapelvek a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan volta, az emberi méltóság tiszteletben tartása, az egyenlőség és a szolidaritás elvei, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek és a nemzetközi jog tiszteletben tartása. [...]

III. Megjegyzések a tananyaghoz

Az alapjogok érvényesülésének két iránya van az uniós jogalkalmazásban: szembesíthatók az uniós aktusokkal (*Lisrestal* ügy) és az uniós jogot végrehajtó tagállami aktusokkal (jogszabályokkal) is (*Bostock* ügy). E két alapvető esetben azonban a jogérvényesítésnek különböző feltételei vannak.

IV. Gyakorló kérdések

1. Mi a *Rutili* ügy jelentősége az Európai Bíróság alapjogok védelmére irányuló gyakorlatában?
2. Mik az alapjogok?
3. Igaz-e, hogy az Európai Bíróságon az első jelentős, alapjogokkal kapcsolatos megállapítást tartalmazó ügy a *Hauer* ügy volt.
4. Az Európai Unió Alapjogi Chartája (Alapokmánya) része az alapító szerződéseknek?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

Alapjogi Charta, egyenlő elbánás elve, védekezéshez való jog, hátrányos megkülönböztetés.

8. Az Unió és a tagállamok uniós jogon alapuló felelőssége, annak megsértése miatt

I. A fejezet célja

A fejezet célja, hogy a hallgatóval megismertesse, milyen feltételek mellett áll be a tagállamok, illetve az uniós szervek jogi felelőssége, ennek milyen következményei lehetnek, és a felelősségből fakadó igények érvényesítésére milyen lehetőségek nyílnak meg az arra jogosultak előtt.

II. Írásos tananyag

- Blutman L.: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 458-515. o.
- Az alapító szerződések alábbiakban kiemelt részei

EUSZ

(az uniós szolidaritás elve)

4. cikk [...] (az EK-Szerződés korábbi 10. cikkének megfelelő rendelkezés)

(3) Az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.

A tagállamok a Szerződésekből, illetve az Unió intézményeinek intézkedéseiből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket.

A tagállamok segítik az Uniót feladatainak teljesítésében, és tartózkodnak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását.

III. Megjegyzések a tananyaghoz

Gondosan elemezze a könyv 10.2.2 pontjában megadott példákon keresztül, hogy a kikényszerítési perben az alperesi védekezésnek milyen lehetőségei vannak!

Fordítson különös figyelmet a könyv 10.4 pontjára (magánfél kártérítési igénye a tagállam ellen uniós jog megsértése miatt), és az ott kiemelt ügyekre. Próbálja külön táblázatban összegezni, hogy miképpen változott és konkretizálódott az Európai Bíróság esetjogában a kártérítési felelősség feltételrendszere!

A 491. oldalon a *Cebag*, és a 492. oldalon a *CO.DE.MI* ügyek csak szemléltető példák.

IV. Gyakorló kérdések

1. A kikényszerítési perben tipikusan milyen alperesi védekezési formákkal találkozhatunk?
2. Mi a *Francovich* ügy jelentősége a tagállami felelősség témakörében?
3. Összegezze, hogy miképpen változott és konkretizálódott az Európai Bíróság esetjogában a kártérítési felelősség feltételrendszere magánfél tagállam elleni kártérítési igényénél!

4. Mit jelent a „kellően súlyos jogsértés” a tagállami felelősség feltételeként a Bíróság gyakorlata alapján?
5. Azonosítsa az Unió felelősségét keletkeztető jogsértő magatartások típusait!
6. Milyen esetben keletkezik az Uniónak kártérítési felelőssége jogsértő magatartás hiányában is?
7. Mi a *Schöppenstedt-formula* lényege?
8. Mi a *Haegeman* ügy jelentősége az uniós jogon alapuló felelősség vonatkozásában?
9. Milyen hasonlóságokat és különbségeket lát a tagállamok és az Unió kártérítési felelősségének feltételeiben?

V. Nota bene! Fontos fogalmak

Schöppenstedt-formula, kellően súlyos jogsértés, szerződésen kívül okozott károkért való felelősség.